Силабус навчальної дисципліни «Психологія соціальної інклюзії**»**

Освітня(і) програма(и)	ОП Психологія
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Статус дисципліни	Вибіркова дисципліна циклу професійної підготовки
Курс, семестр	1 курс, 2 семестр
Форма здобуття освіти	Очна (денна), заочна
Обсяг дисципліни, кредити ЄКТС/загальна кількість годин	4 кредити / 120 годин
Форма підсумкового (семестрового) контролю	залік
Мова викладання	українська
Кафедра, що забезпечує викладання дисципліни	Кафедра психології, філософії та суспільних наук
Що буде вивчатися ***(предмет навчання)***	Предметом вивчення дисципліни «Психологія соціальної інклюзії» є психологічні закономірності, механізми та особливості процесу залучення (інклюзії) людей з різноманітними особливими потребами чи представників уразливих верств суспільства до активного соціального життя, а також методи подолання психологічних бар'єрів, стигматизації та дискримінації в громадах та організаціях. Дисципліна фокусується на вивченні індивідуальних і групових психічних процесів, які виникають під час міжособистісної взаємодії в інклюзивному середовищі, охоплюючи психологію ставлень, формування безбар'єрного мислення та створення умов для психологічного благополуччя кожного учасника соціального простору.
Чому це цікаво/потрібно	Головною метою вивчення дисципліни

вивчати *(мета)*	«Психологія соціальної інклюзії» є формування системи наукових знань та практичних психологічних інструментів, необхідних для створення безбар'єрного, толерантного та безпечного соціокультурного простору, який забезпечує повноцінну інтеграцію, самореалізацію та ментальне благополуччя людей з особливими потребами та вразливих верств населення. Актуальність цього курсу зумовлена викликами сьогодення, адже через наслідки війни українське суспільство потребує фахівців, здатних фахово долати стигматизацію, дискримінацію та соціальну ізоляцію осіб з інвалідністю, ветеранів із фізичними й психічними травмами, внутрішньо переміщених осіб та дітей з особливими освітніми потребами. Вивчення дисципліни дозволяє здобути унікальні компетентності на стику клінічної, організаційної та соціальної психології, що відкриває широкі можливості для професійної діяльності в інклюзивно-ресурсних центрах, закладах освіти, громадських та міжнародних гуманітарних організаціях, а також у бізнес-секторі, який активно впроваджує політику різноманітності та інклюзивності (Diversity & Inclusion) при працевлаштуванні.
Чого можна навчитися	Здобувачі навчаються: 1. Розрізняти інклюзію, інтеграцію, сегрегацію та ексклюзію; пояснювати психологічні механізми належності, упередження і стигми. 2. Критично опрацьовувати наукові джерела та обґрунтовувати вибір методів оцінювання потреб, ресурсів, підтримки й бар’єрів участі. 3. Узагальнювати дані навчального кейсу, відділяти факти від припущень, формулювати обережний прогноз та професійні рекомендації. 4. Погоджувати доступну взаємодію і розумне пристосування, підтримувати автономію людини та психологічну безпеку групи.

	5. Розробляти доступні психоосвітні матеріали, короткий план психологічного супроводу та інклюзивний проєкт із показниками результативності. 6. Розв’язувати етичні дилеми, дотримуватися згоди й конфіденційності, працювати в межах компетентності та визначати маршрут міждисциплінарної підтримки.
Як можна користуватися набутими знаннями і вміннями	Практикуючий психолог може використовувати набуті знання з психології соціальної інклюзії для проектування та супроводу безбар'єрного середовища в закладах освіти, бізнес-компаніях та державних структурах, здійснюючи експертну допомогу в адаптації та інтеграції людей з інвалідністю, ветеранів з ампутаціями чи ПТСР, а також внутрішньо переміщених осіб. У межах індивідуального консультування фахівець спроможний надавати кваліфіковану психотерапевтичну підтримку представникам уразливих груп щодо подолання кризи самоприйняття, депресивних станів та наслідків соціальної ізоляції, а також екологічно працювати з їхніми родинами для профілактики емоційного вигорання. В організаційному та корпоративному секторах психолог може успішно позиціонувати себе як експерт з різноманітності та інклюзивності, розробляючи програми адаптації робочих місць, проводячи аудит безбар'єрності, модеруючи конфлікти на ґрунті упереджень, а також навчаючи колективи та керівників правилам етичної комунікації, що дозволяє створювати психологічно безпечний та продуктивний робочий простір.
Преквізити	Соціальна філософія
Постпреквізити	Переддипломна практика
Інформаційне забезпечення	1. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Інклюзія: покроково для педагогів : навчально-методичний посібник. Київ, 2023. 232 с. 2. Політики і стратегії підвищення інклюзивності української вищої освіти у післявоєнний період : монографія / О. Оржель, М. Бойченко,

	І. Грищенко, Г. Ковальчук, О. Петроє, С. Цимбалюк, Н. Шофолова ; за ред. О. Оржель. Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2025. 107 с. 3. Давиденко Г. В. Цифрова інклюзія та доступність: соціальна діджиталізація : монографія. Вінниця : ТВОРИ, 2023. 240 с. DOI: 10.58521/978-617-552-348-3-2023-236 4. Семигіна Т., Столярик О. Розвиток сильних сторін клієнтів соціальної роботи : посібник. Таллінн : Teadmus, 2024. 257 с. 5. Як допомогти особистості в період переходу від війни до миру: соціально-психологічний супровід : практичний посібник / за наук. ред. Т. М. Титаренко, М. С. Дворник. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2022. 154 с. 6. Кущенко І. В., Базиленко А. К., Булах О. В. Соціальна підтримка внутрішньо переміщених осіб в умовах воєнного стану: контекст формування інклюзивного суспільства. Науковий журнал Хортицької національної академії. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2025. Вип. 1 (12). С. 173–181. DOI: 10.51706/2707-3076-2025-12-17 7. Кущенко І. В., Мацюк О. Л. Адаптація навчальних дисциплін «Загальна психологія» та «Практикум з психології» для студентів з інвалідністю на прикладі Університету «Україна». Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2025. № 2 (109). С. 422–431. DOI: 10.32631/v.2025.2.35 8. Кущенко І. В. Інтеграція психотерапії в систему соціального супроводу осіб з інвалідністю, спричиненою вживанням ПАР. Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Психологія. 2026. Вип. 74. С. 195–210. DOI: 10.34142/23129387.2026.74.13

	9. World Health Organization. Global report on health equity for persons with disabilities. Geneva : WHO, 2022. 312 p. 10. Allen K.-A., Kern M. L., Rozek C. S., McInerney D. M., Slavich G. M. Belonging: a review of conceptual issues, an integrative framework, and directions for future research. Australian Journal of Psychology. 2021. Vol. 73, no. 1. P. 87–102.
Викладач(і) дисципліни	Кущенко Ірина Вікторівна (кандидат психологічних наук, доцент)